

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Баранова В.Г. _____
(підпис)
“ ____ ” _____ 201 ____ р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за
магістерською програмою професійного спрямування
«Корпоративні фінанси»
на тему:
**«СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ ТА СТРАТЕГІЯ ЙОГО
РОЗВИТКУ»**

Виконавець:
студент фінансово-економічного
факультету
Карабаджак Василь Васильович _____
/підпис/

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, професор
Баранова Вікторія Глібівна _____
/підпис/

Одеса 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Створення ефективної системи страхового захисту є одним з найважливіших завдань соціально-економічного розвитку України.

Актуальність вивчення страхового ринку зумовлена стабільним зростанням останніми роками в Україні попиту на страхові послуги, що пояснюється його впливом на соціально-економічну стабільність суспільства і належністю до кола чинників, які безпосередньо визначають рівень економічної безпеки країни. Варто зазначити, що український страховий ринок перебуває на шляху поступового інтегрування у світовий, тому важливо оцінити місце вітчизняного страхового ринку в економіці держави.

Враховуючи той факт, що ринок страхування є вагомим чинником економічного розвитку, основними проблемами його функціонування є відсутність чіткої політики в області державного регулювання і ефективного нагляду за діяльністю суб'єктів ринку, що сприяє тінізації операцій, збільшенню фінансових схем, відпливу капіталу за рубіж; зниження попиту на страхові послуги в умовах зниження платоспроможності населення, низького рівня довіри до фінансових установ; дисбаланс страхових портфелів у бік корпоративного страхування; відсутність механізмів податкового стимулювання інвестиційної активності страхових компаній, низький рівень розвитку ринку довгострокового страхування життя; низька якість і вузький спектр страхових послуг, демпінг цін; нерозвиненість системи рейтингової оцінки страховиків, непрозорість ринку, відсутність дієвих механізмів захисту прав страхувальників; нерозвиненість інфраструктури, відсутність затвердженої державної концепції розвитку страхового ринку, державних програм підготовки страхових посередників (брокерів, андерайтерів, аварійних комісарів і ін.); слабкий фондовий ринок, як наслідок – відсутність фінансових інструментів для інвестування, низька якість активів в покриття

страхових резервів; недостатній розвиток регіональних страхових ринків, які мають помітні територіальні диспропорції.

Зазначене актуалізує потребу у концентрації зусиль на вирішенні існуючих проблем та визначає напрямок дослідження.

На сьогодні питання проблем розвитку страхової діяльності в Україні висвітлені багатьма вітчизняними авторами. Зокрема, тенденції функціонування цього сектора економіки вивчають такі вітчизняні автори, як Н. Внукова, О. Філонюк, М. Бабенко, Б. Грозовський, О. Шойхеденко, Я. Мейзнер, О. Гаманкова та інші.

Високо оцінюючи наукові здобутки вказаних авторів з даної проблематики, слід зауважити, що подальшого дослідження потребує комплекс питань, пов'язаних з обґрунтуванням науково-методичних засад і розробкою практичних рекомендацій щодо стратегічного розвитку страхового ринку України.

Важливість дослідження вказаних проблем і стала визначальним чинником при виборі теми дисертаційної роботи, обумовила мету та завдання, свідчить про її актуальність, теоретичну та практичну значущість.

Метою дослідження є на основі узагальнення теоретичних доробок у сфері страхування та фінансів розробка практичних рекомендацій щодо стратегічного розвитку страхового ринку України.

Визначена мета обумовила вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність страхового ринку;
- визначити структуру страхового ринку;
- дослідити світовий досвід функціонування страхового ринку;
- проаналізувати тенденцію розвитку страхового ринку;
- оцінити систему регулювання страхового ринку;
- визначити чинники, які впливають на розвиток страхового ринку;
- дослідити напрями розвитку страхового ринку;
- розробити науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності регулювання страхового ринку;

– спрогнозувати розвиток страхового ринку.

Об'єктом дослідження є процес і закономірності розвитку страхового ринку України у довгостроковій перспективі.

Предметом дослідження є науково-методичне забезпечення стратегії розвитку страхового ринку України в сукупності його організаційно-економічних елементів, їх взаємозв'язку і взаємозалежності.

Інформаційною базою дослідження є: дані фінансової звітності вітчизняних страхових компаній, законодавчі та нормативні акти з питань розвитку страхового ринку, статистичні звіти Держкомстату України, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку України, інших органів державного і регіонального управління. Опрацьовано аналітичну інформацію науково-дослідних установ, монографічні дослідження та наукові публікації з питань розвитку страхового ринку.

Для виконання поставлених задач використовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при дослідженні сутності страхового ринку, статистичні методи для здійснення моніторингу та виявлення основних тенденції розвитку страхового ринку, зокрема: методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного змісту роботи складає 94 сторінки, містить 6 рисунків та 11 таблиць. Список використаних джерел складається зі 67 найменувань на 7 сторінках. Додатки складаються з 4 додатків на 4 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні основи страхового ринку*» визначене поняття страховий ринок; розглянуто структуру страхового ринку; досліджено світовий досвід функціонування страхового ринку.

У другому розділі «*Аналіз функціонування страхового ринку України*» визначені основні тенденції розвитку страхового ринку України; здійснено оцінювання системи регулювання страхового ринку; визначені чинники, які впливають на розвиток страхового ринку України.

У третьому розділі «*Стратегічні напрями розвитку страхового ринку України*» обґрунтовані загальні напрями розвитку страхового ринку; розроблені науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності регулювання страхового ринку; застосовані засоби економіко-математичного прогнозування розвитку страхового ринку.

ВИСНОВКИ

Становлення України як самостійної, незалежної і демократичної держави не могло не обумовити створення і розвиток страхового ринку. Ринок страхових послуг є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, тісно пов'язаним з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили. У країнах розвинутої економіки страхова справа має найширший розмах і забезпечує підприємцям надійну охорону їхніх інтересів від несприятливих наслідків різного роду техногенних аварій, фінансових ризиків, криміногенних факторів, стихійних та інших нещасть. Страховий ринок – це сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги, а також здійснюється акт їх купівлі-продажу.

Результатом дослідження є поглиблення теоретичних засад та нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у поглибленні теоретичних основ ринку страхування, дослідженні практики та проблематики страхового ринку, визначення шляхів вдосконалення механізму їх функціонування. Це дозволило сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань роботи відповідно до поставленої мети.

1. Узагальнення теоретичних положень надало можливість встановити, що страховий ринок є сукупністю економічних відносин з приводу купівлі-продажу страхових послуг, тобто ринок забезпечує органічний зв'язок між страховиками та страхувальниками і тут здійснюється обов'язкове визнання страхової послуги. При цьому необхідною умовою існування страхового ринку є наявність суспільної потреби страховиків, які можуть задовольнити ці потреби. Об'єктивною основою страхового ринку є виникнення в процесі відтворення необхідності надання грошової допомоги потерпілим у випадку настання непередбачених подій. При цьому основними законами його функціонування є економічні закони попиту і пропозицій, закон вартості, накопичення капіталу, закон додаткової вартості, закон конкуренції.

2. Страховий ринок є складною, інтегрованою системою, що складається з різних ланок. Структура страхового ринку може бути охарактеризована в інституційному, територіальному та галузевому аспектах. Інституційна структура базується на розмежуванні приватної, публічної та комбінованої форм власності. За такою структурою розрізняють акціонерні, корпоративні, взаємні та державні страхові компанії, діяльність яких регулюється Господарським кодексом України, законами України «Про господарські товариства» та «Про страхування». У територіальному аспекті залежно від масштабу розрізняють місцевий, національний та міжнародний страхові ринки. За галузевою ознакою страховий ринок поділяють на ринок страхування життя та ринок загальних видів страхування.

3. Страхові ринки розвинених країн уже минули період екстенсивного зростання, і їх розвиток за рахунок перевищення попиту на страхові послуги над їх пропозицією в цілому неможливий. На відміну від ринків розвинутих країн, страхові ринки країн з перехідною економікою, до яких належить і Україна, знаходяться ще в стадії формування. В цих країнах виконуються неповною мірою функції страхування, що зумовлено як рівнем платоспроможного попиту на страхові послуги, так і обмеженням прав власності, наявністю недобросовісних власників, недостатньо розвинутою системою державного регулювання національних страхових ринків таких країн, відсутністю дієвих економічних стимулів розвитку страхової діяльності.

4. Сьогодні страховий ринок України знаходиться на етапі розвитку та має певні переваги та значну кількість недоліків: темпи росту страхового ринку відстають від темпів росту економіки, а його доля в ВВП країни незначна. Але український страховий ринок має великий потенціал для розвитку.

5. В Україні державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється для ефективного розвитку ринку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів споживачів згідно зі статтею 35 Закону України "Про страхування". У сучасній економіці України

державне регулювання страхової діяльності здійснюється за допомогою двох методів: методу непрямого впливу (через податкову, інвестиційну, тарифну, антимонопольну та ін. політику держави) та методу прямого втручання у процес страхування — проведення законотворчої роботи та організації нагляду та контролю. Система правового забезпечення страхування налічує низку законодавчих та нормативних актів, що регулюють страхову діяльність, а саме: Конституцію України; міжнародні угоди, підписані та ратифіковані Україною; Цивільний кодекс України; закони та постанови Верховної Ради України; укази та розпорядження Президента України; декрети, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; нормативні акти (інструкції, методики, положення), прийняті міністерствами, відомствами, центральними органами виконавчої влади і зареєстровані Міністерством юстиції України.

6. Страховий ринок України характеризується низьким рівнем розвитку та має ряд невирішених проблем. Протягом 2013 - 2017 рр. можна було спостерігати тенденції до збільшення таких показників: валових та чистих страхових премій, валових та чистих страхових виплат, страхових резервів. Незважаючи на збільшення вказаних індикаторів, загальні активи страховиків, обсяги сплачених статутних капіталів зменшувалися, що насамперед було пов'язано зі зниженням кількості страхових компаній «Life» та «non-life». На основі аналізу макроекономічних показників розвитку страхової галузі можна зробити висновок, що для України характерними є низький рівень проникнення страхування та недостатні обсяги страхових премій на душу населення у порівнянні із провідними країнами світу.

7. В Україні страхування має стратегічним сектором економіки. Обсяг резервів і терміни, на які розміщуються кошти, перетворюють страхові компанії в найпотужніші фінансово-кредитні інститути. За допомогою своєї діяльності вони концентрують у своїх руках величезну фінансову міць. Саме тому основними факторами, що сприяли б розвитку системи страхування в Україні, є: наявність страхового інтересу, платоспроможного попиту, ефективних каналів продажів, сприятливого податкового клімату, політичної

та економічної стабільності, довіри населення до влади і фінансово-економічних інститутів, формування ринкового ставлення до питань соціального захисту. Зрештою очевидно, що Україні необхідно розвивати сферу страхування і що її чекає велике майбутнє.

8. На законодавчому рівні проводиться робота з оновлення законодавчих основ діяльності страхового ринку, але по-переду ще багато роботи. На нашу думку сучасні моделі регулювання страхової діяльності в Україні потребують оновлення стандартів оцінювання особливих ризиків страховика, змін у правилах обліку та звітності, впровадження необхідних інструментів відстеження органами нагляду платоспроможності страхових компаній. Наглядові органи повинні бути інституційно спроможні здійснювати оперативний моніторинг виконання вимог нормативної платоспроможності, розрахунку страхових резервів та інвестування, періодично контролювати надійність систем управління, якість ведення обліку, ефективність систем ризик-менеджменту та внутрішнього контролю.

9. Як показує динаміка останніх років, страхова індустрія України в цілому вийшла на певний рівень інвестиційної привабливості та представлена провідними транснаціональними страховими групами, але ще не стала реальним фактором стабільності національної економіки та за своїми інституційними та функціональними характеристиками не відповідає сучасним тенденціям, які визначають її істотне відставання в глобальному процесі формування світової фінансової системи.

АНОТАЦІЯ

Карабаджак В. В., «Сучасний стан страхового ринку України та стратегія його розвитку»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси»
за магістерською програмою «Корпоративні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес функціонування страхового ринку.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти функціонування страхового ринку, визначено структуру страхового ринку та світовий досвід його функціонування.

Проаналізовано сучасний стан страхового ринку України. Визначено оцінювання системи регулювання страхового ринку та чинники які вплив на нього.

Запропоновано напрями розвитку страхового ринку України в контексті євроінтеграції та зроблені науково-практичні рекомендації щодо підвищення його ефективності.

Ключові слова: страховий ринок, страхові премії, страхові виплати; євроінтеграція, ефективність функціонування.

ANNOTATION

Karabadzhak V.V., "Modern state of the insurance market of Ukraine and strategy of its development",
qualifying work for obtaining an educational master's degree in the specialty
"072 Finance"
under the Master's program "Corporate Finance"
Odessa National University of Economics
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. Object of research - the process of functioning of the insurance market.

The article deals with theoretical aspects of the functioning of the insurance market, defined the structure of the insurance market and the world experience of its functioning.

The current state of the insurance market of Ukraine is analyzed. Assessment of the insurance market regulation system and factors influencing it are determined.

The directions of development of the insurance market of Ukraine in the context of European integration were proposed and scientific and practical recommendations for increasing its efficiency were made.

Keywords: insurance market, insurance premiums, insurance payments; eurointegration, efficiency of functioning.